

DOE-BOEKJE

Archeologie

ONTDEK HET ERFGOED VAN DE BODEM

Dit boekje behoort toe aan

Archeologen gezocht!

Ben je een nieuwsgierig bijtje? Droom je ervan te onderzoeken en te ontdekken. Oude werelden bloot te leggen? Kennis te maken met de mens van vroeger? Heb je misschien een voorliefde voor de prehistorie of de Romeinen?

Of, draai je gewoon wel elk steentje dat je vindt drie keer om te kijken welke vorm hij heeft? Graaf je graaf in de aarde? Of wil je stiekem oude muntschatten vinden?

Kijk dan zeker eens in dit boekje! Naast allerlei leuke opdrachtjes, kom je meer te weten over **archeologie**.

Archeologie wordt beoefend door **archeologen**.

Archeologen onderzoeken het verleden aan de hand van overblijfselen. Ze proberen te achterhalen hoe de mens vroeger leefde en woonde en gaan hiervoor op zoek naar tastbare getuigen. Zo bestudeert men onder meer werktuigen en grondsporen maar ook resten van planten, dieren en mensen.

Wat is archeologie?

Meer dan opgraven alleen

VONDSTVERWERKING

Vondsten worden schoongemaakt en gesorteerd. Monsters worden gezeefd en gesorteerd. Elke vondst wordt genummerd en verpakt

BUREAUONDERZOEK

Je onderzoekt recente gegevens en dossiers, maar bekijkt ook historische kaarten, luchtfoto's, bodemkaarten, ... Doel is om zoveel mogelijk informatie te bundelen over de plaats waar je wil opgraven

ANAYLSE

De specialist probeert de vondsten te determineren en te dateren.

Elke materiaal kent een eigen specialist: aardewerk, metaal, glas, natuursteen, vuursteen, leer & textiel, plantenresten, dierlijke botten en menselijke botten.

DIGITALISERING/DATABASE

Je digitaliseert de veldtekeningen, voert alle gegevens in en controleert deze. Je beschrijft de grondsporen en vondsten en koppelt deze informatie aan de gegevens van de veldtekeningen

RAPPORT

Je verzamelt alle gegevens en maakt op basis van grondsporen en vondsten een rapport waarin zowel het bureauonderzoek, het fysische geografisch onderzoek, de analyse van de grondsporen, de verhalen van de specialisten en een samenvatting te vinden zijn.

VELDONDERZOEK/OPGRAVING

Je voert boringen uit, neemt monsters en/of doet opgravingen (bijvoorbeeld aan de hand van proefsleuven). Terwijl je dit doet, documenteer je vondsten, maak je veldtekeningen en bodemsporen.

DEPOT

In een depot wordt het vondstmateriaal bewaard voor conservering, nader onderzoek en tentoonstellingen

Zet jij de verschillende fasen van het archeologisch onderzoek in een juiste volgorde?

DETERMINEER

Zet de juiste letter bij het juiste voorwerp

- A.** Klein rond speelschijfje uit witachtigglas. Ongeveer 325 – 430 na Chr.
- B.** Fragment van een benen kam. De twee rijen tanden zijn afgebroken. Ongeveer 325 – 430 na Chr.
- C.** Kruikamfoor. Ongeveer 325 – 430 na Chr.
- D.** Bronzen epileertangetje, bevestigd aan een ring. Ongeveer 325 – 430 na Chr.
- E.** Serie inktpotten uit aardewerk. Ongeveer 1500 – 1699 na Chr.
- F.** Benen haarspeld met afgebroken punt. Ongeveer 325 – 430 na Chr.
- G.** Bronzen fibula. Ongeveer 325 – 430 na Chr.
- H.** Benen dobbelsteen. Ongeveer 325 – 430 na Chr.
- I.** Fragment in witte terracotta van het onderste deel van een zittende godin of vrouw, gezeten in een rieten stoel. Ongeveer 100 – 200 na Chr.

Zoekspel

Archeologen moeten hun vondsten goed **bestuderen**. Soms lijken objecten heel hard op elkaar maar zijn ze toch niet hetzelfde. Deze verschillen, in kleur of in vorm, kunnen soms héél klein zijn. Ze kunnen echter wel belangrijke informatie opleveren.

Vind de 6 verschillen en omcirkel ze.

©Bristol Museum & Art Gallery

Vind de 4 verschillen en omcirkel ze.

Verkleuringen in de bodem

In de bodem vinden archeologen, naast vondsten ook grondsporen terug. Waar mensen in het verleden iets aan de bodem hebben veranderd, ontstaan immers verkleuringen. Heeft men vroeger een put gegraven of een gracht voor het afvoeren van water, dan zie je dit na honderden jaren (zelfs duizend!) terug in de bodem. Hieronder alvast een aantal voorbeelden van een aantal grondsporen.

PAALGAT

WATERPUT

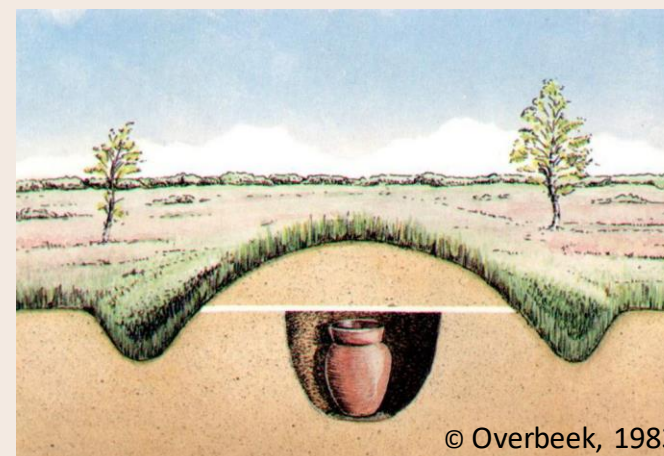

© Geert Vinckier

GRAFCIRKEL

© SOLVA

© Overbeek, 1983

Hoe werkt het?

Sommige objecten zoals bijvoorbeeld muntstukken, spelden, spijkers, maar ook speren zijn vervaardigd uit metalen. Er zijn verschillende soorten metalen, denk maar aan goud, ijzer, brons, nikkel, ... Een metaaldetector kan helpen om een deel van deze metalen objecten in de grond op te speuren.

Metaaldetectie

De metaaldetector heeft een speciaal soort veld met 'superkrachten' rond zich. We noemen dit een elektromagnetisch veld. Dit veld speurt de grond af tot ongeveer 1,5 meter diep. Op de metaaldetector zit een zoekschijf, die bestaat een zender en een ontvanger (beide ringvormig).

De zender creëert het elektromagnetisch veld en de ontvanger meet of er verandering in het veld optreedt.

Een verandering (of verstoring) in de bodem, wijst op de aanwezigheid van metalen voorwerpen of stukjes.

Knutsel zelf

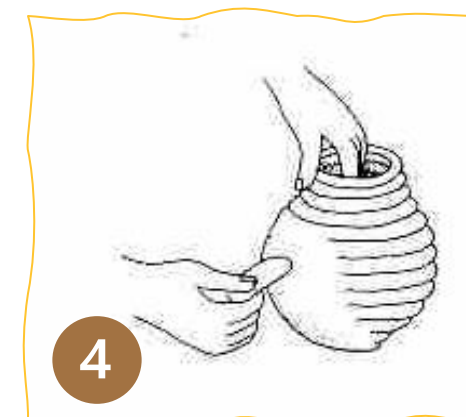
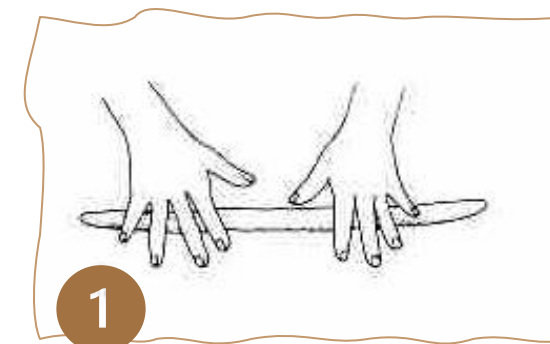
Benodigheden

Klei – dun stokje (tandenstoker - potlood) - beker met water

Werkwijze

1. Verdeel de klei in drie. Zorg ervoor dat elk stukje ongeveer even groot is. Rol elk stukje tot een lange sliert. Wil je een grotere pot, ga dan voor meer stukjes klei.
2. Draai de sliert in een cirkelvorm. Maak de uiteinden aan elkaar vast en maak de naad glad met je vinger.
3. Leg nu de volgende sliert op de vorige sliert. Maak de naden glad. Herhaal deze stap tot wanneer alle slierten op zijn.
4. Door water te gebruiken kun je de klei mooi glad maken
5. Druk met je vingers de bovenkant iets naar buiten of naar binnen om de vorm van de pot te wijzigen.
6. Met een tandenstoker kun je de buitenzijde van de pot versieren.

Hoe zeg je het...?

Scherven brengen geluk ~ Als je (per ongeluk) iets laat vallen, krijg je later geluk

Wie de pot breekt, betaalt de scherven ~ Wie schade veroorzaakt, moet die vergoeden

Aardewerk is geen paardenwerk ~ Graven in de aarde of in de aarde werken, is vermoeiend werk

Zo oud zijn als de oude heirweg ~ Heel oud zijn

Voor iemand een weg opgraven ~ Beletten dat iemand verder kan komen

Botje bij botje leggen ~ De kosten delen / Iedereen draagt bij

De geschiedenis herhaalt zich ~ Dezelfde gebeurtenis herhaalt zich

De spade op de dijk zetten ~ Ermee ophouden

Overal vindt men gebroken potten ~ Slechte mensen vind je overal

Hij heeft de spade erbij neergestoken ~ Hij is gestopt met zijn werk

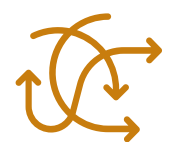
Wie een put graaft voor een ander, valt er zelf in ~ Wie een ander een streek probeert te lappen, wordt zelf het slachtoffer

Uit de klei getrokken ~ Lomp zijn

Iets in de grond boren ~ Een idee of voorstel op sterke wijze afkeuren

Geen potten breken ~ Niet veel presteren

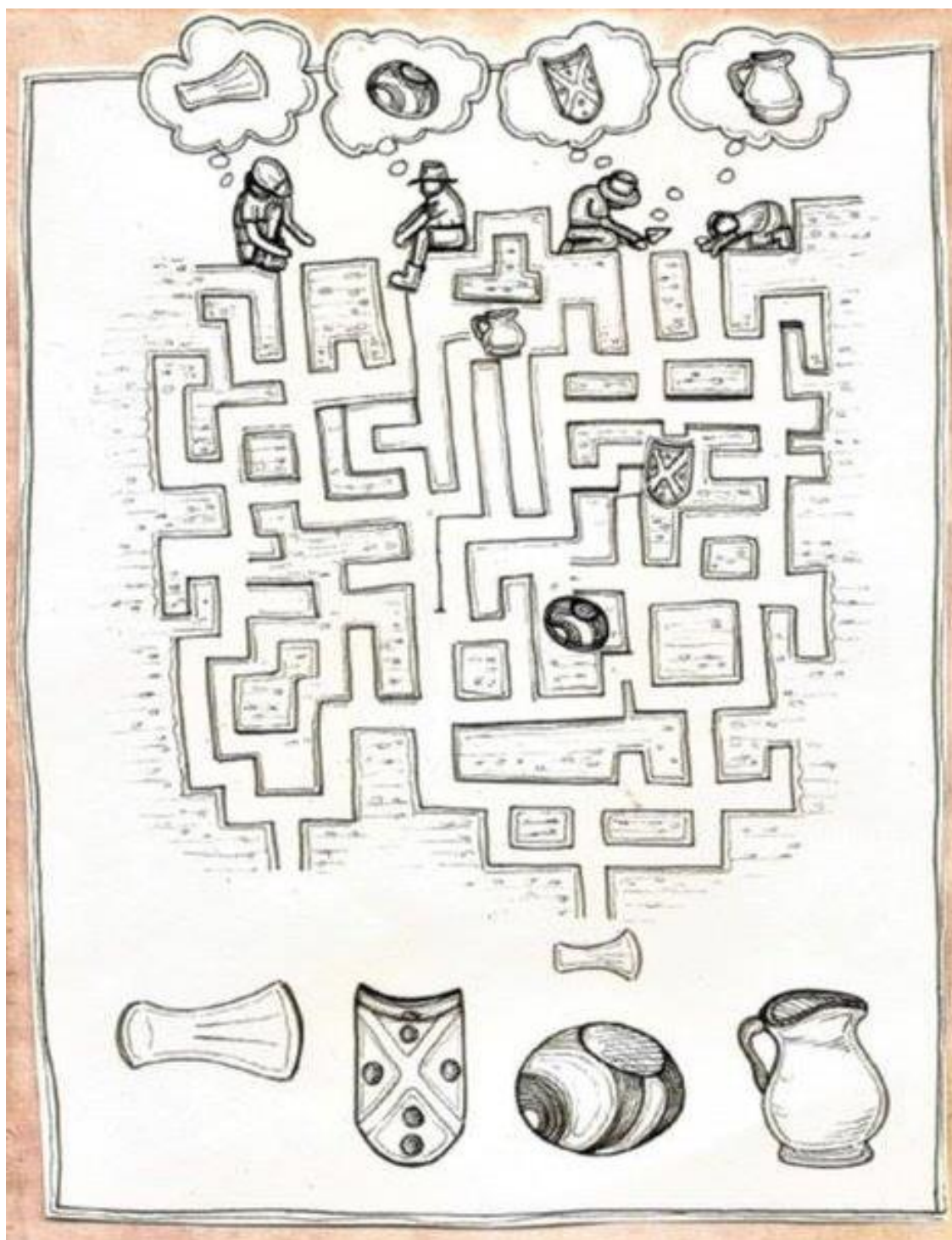

Vind de weg

Weetje

©Cardiff University School of History, Archaeology & Religion

Voeding

Wat mensen vroeger aten, welk voedsel men opat, hoe men dit voedsel klaarmaakte, is geëvolueerd doorheen de tijd. Zowel macht en aanzien, geld, leeftijd, beschikbare etenswaren, maar ook de invloeden van handel (en de kennismaking met exotische gerechten), ... bepaalden mee het dagelijkse menu.

Hoe dit menu eruit zag, kunnen we proberen achterhalen uit afbeeldingen (schilderijen bijvoorbeeld), of uit boeken, ... Maar ook archeologie kan ons helpen een tip van de sluier op te lichten.

Zo kunnen we tijdens opgravingen bijvoorbeeld etensresten vinden of skeletten van bepaalde (huis)dieren. Verder kan men uit de tanden van mensen ook heel wat informatie achterhalen met betrekking tot het dieet van mensen vroeger.

Tot slot brengen ook de uitwerpselen die we vinden in oude beerputten ons een schat aan informatie.

Help de vier archeologen hun archeologische vondsten terug te vinden.

Kook je mee?

Uit de tijd van de Romeinen is er een kookboek bewaard gebleven. Het werd geschreven door Apicius, die leefde in de tijd van keizer Tiberius. In een van zijn receptjes heeft hij het over wit brood en honing. Probeer je het ook eens?

ROMEINSE WENTELTEEFJES

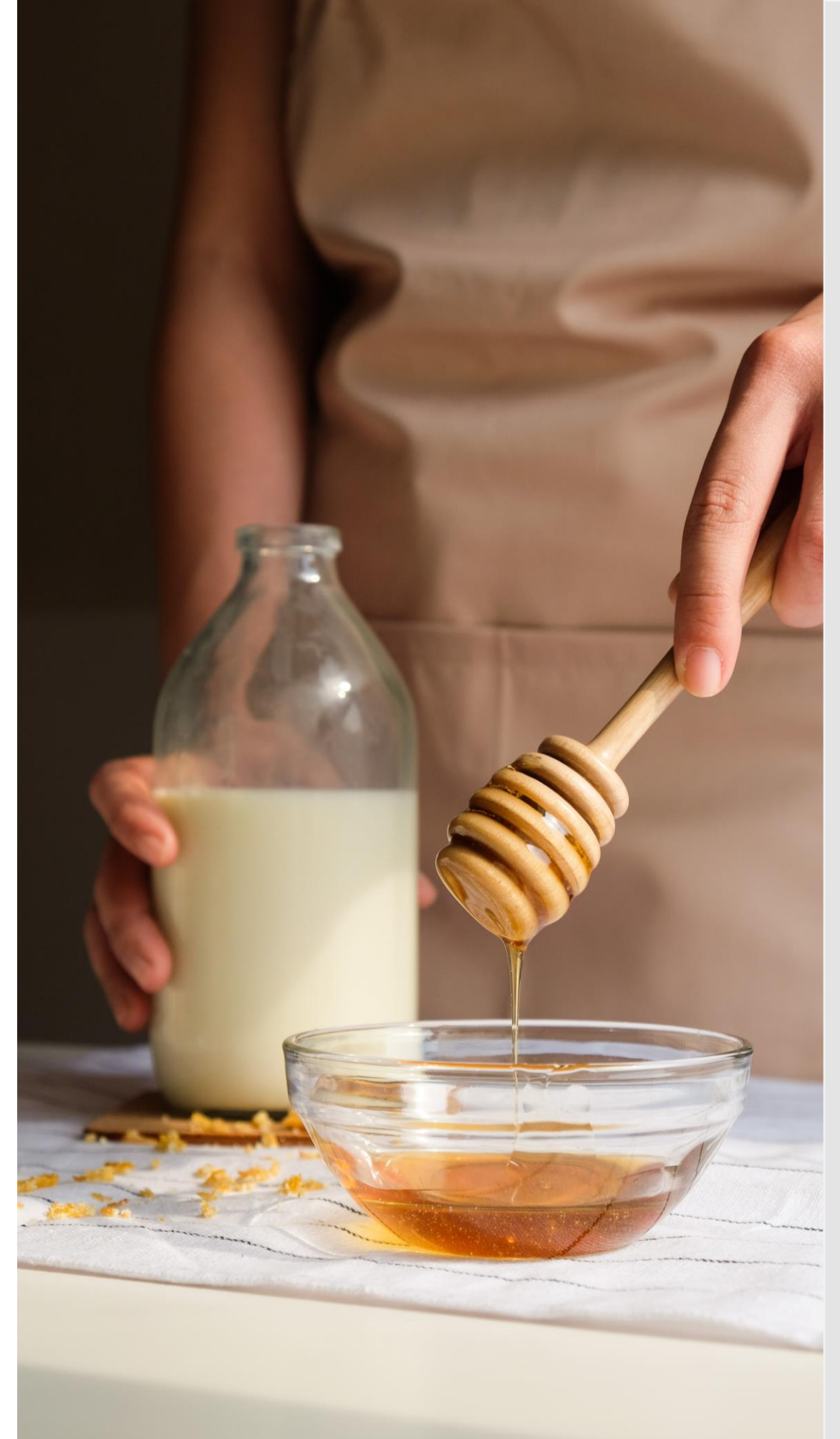
Volgende zaken heb je nodig:

- 200 ml melk
- 4 dikke sneden wit brood
- 4 eetlepels olijfolie
- 4 eetlepels honing

Recept

Neem een groot diep bord en giet daar de melk in. Leg de stukken brood één voor één in de melk en laat ze even weken. Zet een pan op het vuur en doe er olijfolie in. Leg de stukken brood in de pan en bak ze totdat ze mooi bruin zijn. Haal ze uit de pan en leg ze op een ander bord. Strooi lekker veel honing over de gebakken broodjes.

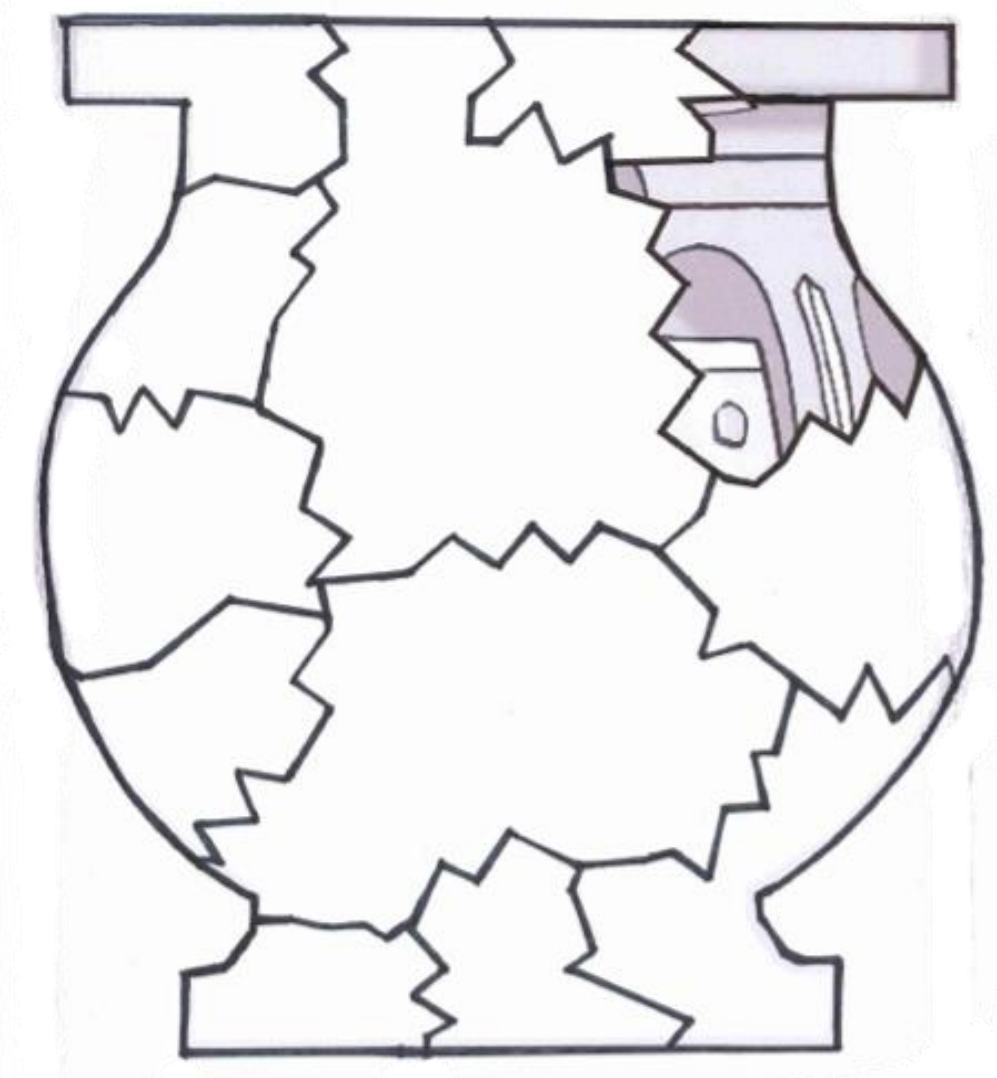
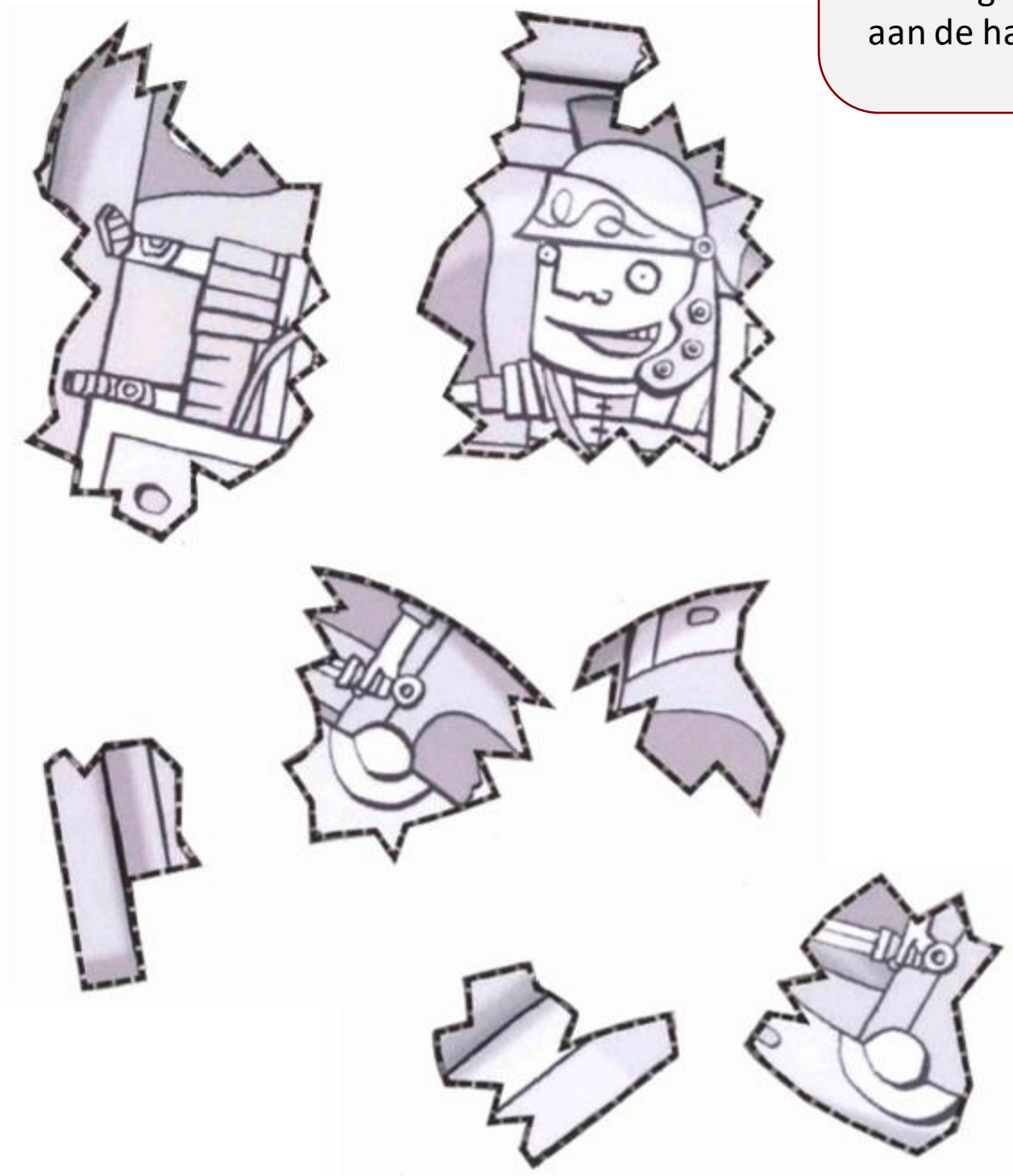
Eet smakelijk!

Puzzel

Een archeoloog vindt vaak **scherven** van aardewerk. Na de opgraving moet men dan ook letterlijk beginnen **puzzelen** om alle scherven op zijn plaats te krijgen en een pot (of schaal) terug vorm te geven. Kun jij de puzzelstukjes op zijn juiste plaats leggen? Sommige **stukjes ontbreken** echter. Probeer de pot te vervolledigen aan de hand van de details die je op de andere stukjes terugvindt.

Kleur in

“

Grafheuvels – Erwin Hurenkamp

We waren maar één stap verwijderd van de wildernis en dat wisten we. De kunst was om een graf te bouwen en het terug te vinden - wat geweest is was een weg die we anders kwijt zouden raken. We schoolden ons in het onderscheiden van grondsoorten en groeven wel eens iets op, gingen bij onze voorgangers te rade. Tussen aarde en as in

de verkleuring: een lijkschaduw zei je, eigenlijk niet meer dan een vlek en dan te weten dat ze hier moet hebben gelegen: een meisje en wat er door haar handen ging

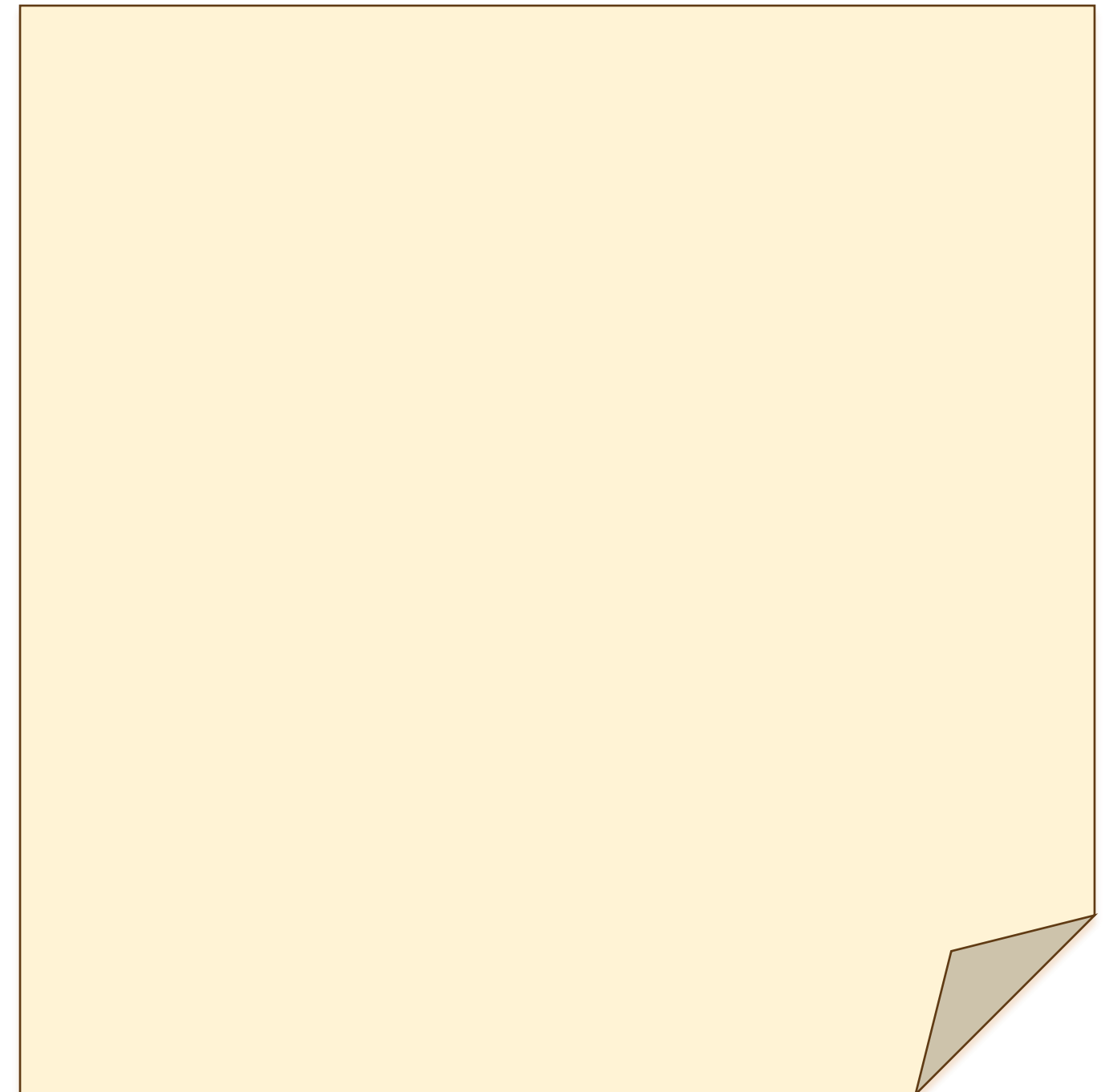
de giften. We leren dat een lichaam pas begint te bestaan als het contouren krijgt en wat voorafging is erin vergaan. Plantaardig materiaal, vezelverbindingen het vlezig - wat overbleef een schim

en kiem in één, een schok. Wat we opgraven vergaat en wat er was komt pas op gang.

Bron: <https://www.achterland.nl/nationale-archeologie-poezieprijs/>

Schrijf zelf een gedichtje

Archeologiemuseum

Wist je dat er in onze regio twee archeologische musea zijn? In Oudenburg kan je terecht in het Romeins Archeologisch Museum (nu helaas in renovatie tot 2024). In Werken (Kortemark) ben je welkom in het Archeologisch Site-Museum.

RAM: Marktstraat 25, 8460 Oudenburg
Archeologisch Site-Museum: Vladslostraat 9, 8610 Kortemark

Ben je geboeid door archeologie, hou dan zeker ook de activiteiten van De Spaenhiers in het oog.

<https://spaenhiers.be/>

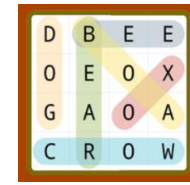

Los volgende vragen op

Ben je al eens naar een archeologiemuseum geweest? Zo ja, wat heb je toen allemaal gezien? Zo nee, zou je graag eens naar een museum gaan waarbij archeologische objecten getoond worden?

Heb je al eens een archeologische opgraving gezien? Zo ja, wat dacht je toen?

Zou je later graag een archeoloog willen worden? Waarom wel of waarom niet?

Woordzoeker

A A R D E W E R K A N Z O E K E N J A V
E I T C E P S O R P F N S N I E M O R E
V Y F H J L B C J V O N D S T E N A E P
Q A A Z S J H R O P G R A V I N G E N R
P K D R L E I S C H A T B N P Y H G C E
T X I J O N A E Q S P O R E N T M Z R H
E I E L I T R U W E E L O D A E L C A I
L P O I M T E D T C A F E T R A P R P S
W O U Q H D R R N S F H V Y C F T P P T
G T J U F J K E F F X T R R H N N P O O
K T X S E I G B Z G B B G S E E E R R R
M E W Y E T T D K J O S O K O G M O T I
L N Z M O S Q P M J I E U E L N U E Z E
S B H E U N B O D E M I D L O I N F J P
Y O X M U O G O O W F V Z E G R O S N W
W S I U D R F D S M E D B T I O M L U P
U U X N T B E C G Q G A V Q E B Q E E R
P D F T M I D D E L E E U W E N M U F E
P L N E R E N I M R E T E D R G T F X J
Y L A N I E I T C E T E D L A A T E M T

Kun je deze woorden terugvinden in het rooster?

- Aardewerk
- Advies
- Archeologie
- Archeoloog
- Artefact
- Bodem
- Boringen
- Bronstijd
- Determineren
- Erfgoed
- Goud
- IJzertijd
- Metaaldetectie
- Middeleeuwen
- Monument
- Munten
- Opgravingen
- Potten
- Prehistorie
- Proefsleuf
- Prospectie
- Rapport
- Romeins
- Schat
- Skelet
- Sporen
- Truweel
- Vondsten
- Zoeken

Archeologiemopjes

Ik heb morgen een examen archeologie. En het maakt niet echt uit of ik slaag of niet. Mijn toekomst ligt toch al in duigen.

Kleur jij deze prent in?

POLDERRAND

Dit doe-boekje werd gemaakt door de
Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddienst Polderrand
ism met het Romeins Archeologisch Museum
Oudenburg.

Met dank aan Caro Hendrickx.

Vlaanderen
is erfgoed

Agentschap
Onroerend
Erfgoed